

Onderwerp bijeenkomst:

De toekomst van de Friese melkveehouderij en 'of' maar vooral ook 'hoe' deze past in voorgesteld Europese landbouwbeleid (GLB).

1 Voorwoord

Uitgenodigd voor deze bijeenkomst zijn twee sprekers. Het betreft in eerste plaats een inleiding van **Jan Huitema** (Makkinga). Huitema is namens de VVD gekozen in het Europe Parlement in Brussel. Maar daarnaast is hij ook zelfstandig melkveehouder. Op grond van zijn vertegenwoordiging in het Europe Parlement heeft Huitema zitting in diverse Europese commissies waaronder die van het toekomstig Europees landbouwbeleid. Uit hoofde hiervan is hij nauw betrokken en nadrukkelijk op de hoogte welke richting genoemd Europees landbouwbeleid op gaat.

De tweede inleider is **Cor Kwakernaak**. Kwakernaak is oud-docent Grasland aan het Onderwijs Instituut Van Hall & Larenstein te Leeuwarden. Vanuit de door hem verworven kennis is Kwakernaak bij uitstek de persoon die inzicht heeft in de gevolgen van de landbouw en in bijzonder de veeteelt op 'Het Grasland'. Eén van zijn vaak gehoorde stellingen in dit kader van dit onderwerp is dat 'Aan de landschapspijn veroorzakende biljartlakens van Engels raaigras kan een grotere bijdrage worden toegekend qua duurzaamheid van de melkveehouderij'.

2 Jan Huitema

Huitema stelde dat wereldwijd een drietal prioriteiten, oftewel doelen zijn geformuleerd met betrekking tot de landbouw. Dit zijn, Prioriteit één is : geen armoede , Prioriteit twee: geen honger en Prioriteit drie: een betere wereldgezondheid. Kortom alle drie prioriteiten zijn onlosmakelijk verbonden met de landbouw. In Brussel op de EU-agenda in Brussel zijn in dit verband genoemde prioriteiten verder gespecificeerd in een viertal doelen in het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) en wel de volgende:

1. klimaatverandering (CO² reductie)
2. biodiversiteit
3. milieu-impact (N – en P overschot)
4. voedselzekerheid (conflicten).

In Brussel wordt volgens Huitema bij realisatie van genoemde vier doelen in bijzonder gekeken naar Nederland. Men beschouwt Nederland als een soort gidsland. Dit omdat we hier in Nederland hebben aangetoond dat ten eerste 'we meer kunnen met minder' en ten tweede 'door ons hoge kennisniveau. Als we er in slagen het kennisniveau verder te verhogen dan kunnen de gestelde doelen worden gerealiseerd omdat :

- a. We onze voedselproductie nog efficiënter kunnen maken,
- b. We deze door veredeling verder kunnen stimuleren,
- c. We de hoeveelheid OS?? in de bodem kunnen verhogen.

Door in te zetten op meer veredelingslandbouw kunnen we bijvoorbeeld gewassen verbouwen die droogteresistent zijn, of die tegen verzilting zijn opgewassen of die minder chemische gewasbeschermingsmiddelen vereisen.

Na 2020 moeten de boeren er rekening mee houden dat ze overeenkomstig de voorstellen van het nieuwe GLB minder inkomenssteun uit Brussel kunnen verwachten. Aan de andere kant wordt 'wel meer van hen' verwacht op het gebied van klimaat en biodiversiteit.

Hoe komt het nu dat de druk op het landbouwbudget stijgt?

De bedrijfstoelage is thans ca. 400,- euro/ha. maar de Nederlandse veehouder is er minder van afhankelijk dan bijvoorbeeld de Bulgaarse boer. Het Europese landbouwbudget (55 miljard euro) staat onder druk. Deze druk zal na de Brexit (EU totaal 140 miljard euro) verder toenemen. Dit mede omdat Engeland die een netto betaler is (dit overigens net als Nederland) een korting heeft bedongen op de afdracht. Dit betekent derhalve concreet óf de totale begroting moet omlaag óf de contributie per lidstaat omhoog.

Huitema kon zich wel vinden in de hierboven genoemde prestatieverhoging. Dit omdat hierdoor onder andere de grondprijzen geen impuls krijgt en resultaatgericht moeten boeren voor de Nederlandse boer nadrukkelijk binnen hun bereik ligt. Daarnaast krijgen de Europese lidstaten een grotere vrijheid op welke

wijze zij de gestelde klimaatdoelen en een grotere biodiversiteit realiseren . Hier ligt overigens wel het gevaar voor nationalisering van het landbouwbeleid op de loer. Verder merkte hij nog op dat wanneer je landbouwgrond bespaart en deelt met natuur, er voor dezelfde productie meer grond nodig is. Je zou heel vruchtbare grond voor voedselproductie moeten inzetten en de mindere voor natuur. Hij sloot af met te stellen dat 'het voorkómen van polarisatie' en 'het verkleinen van de kloof tussen stad en platteland' een vereiste is en dat de landbouw oplossingen aandraagt en niet zelf het probleem is.

3. Cor Kwakernaak

Naar de mening van Kwakernaak kan Nederland de gestelde doelen ten aanzien van klimaat en biodiversiteit met ons grasland 'goed' oplossen. Hij stelt dat blijvend grasland zoveel CO² kan opnemen dat de melkveehouderij per saldo broeikasgasneutraal zal zijn. Welke visie door een aantal aanwezigen in de zaal overigens werd bestreden. Een en ander gelet op enkele reacties uit de zaal.

De visie in dit verband is dat de koeien die het gras opeten de CO² van dit gras niet vastleggen, maar het gras heeft in de bodem wel een groot potentieel voor CO² - opslag, mits je de bodem (dus de OS) met rust laat. Daarnaast kan volgens hem verder de eiwitbenutting uit gras nog omhoog (N benutting) en gras houdt het OS-gehalte van de bodem op peil of verhoogt dit. Naar de mening van Kwakernaak is gras voor de bodem een supergewas. Gras is qua mineralenhuishouding neutraal, levert hoogwaardige zuivelproducten en vereist geen chemische bestrijdingsmiddelen.

Verder pleit hij ervoor, dit alhoewel thans de markt er nog niet groot genoeg voor is, een combinatie te gaan hanteren van intensief (eiwitrijk) graslandbeheer met een kruidenrijk grasland. Voor het kruidenrijk grasland kan worden gedacht in gebruikneming van randen of de slootkanten van het intensieve beheer. Als we een strook van 2 m. breed langs weerskanten van alle sloten in ons land kruidenrijk inzaaien creëren we 120.000 ha biodiversiteit, waarbij weliswaar de grasopbrengst in kg.ds. daalt, doch zonder nadelige gevolgen voor de melkgift per bedrijf volgens Kwakernaak.

De resultaten van deze natuurinclusieve landbouw zouden beloofd moeten worden via de bedrijfstoeslag. Alles overziende ontliet de visie van Kwakernaak niet ver van die van Huitema. Oftewel een beloning voor maatregelen op gebied van biodiversiteit en klimaat en naar later ook bleek overeenkomstig de lijnen van het nieuwe GLB 2020-2027. Verder onderschreef hij de visie dat gras niet het probleem is maar de oplossing. De idee wat betreft kruidenrijk grasland past wat betreft uitkomst naadloos in het nieuwe GLB. De tweede spreker sloot af met de volgende tips: verhoog gehalte OS in grasbodem, scheur grasland niet, verbouw geen mais en verhoog het waterpeil op veengrond.

In de discussie was men van mening dat we genoemde maatregelen zelf en van onder op moeten aangaan om draagvlak onder de burgers te creëren want deze moeten niet een verplichting uit Brussel worden.